

ГАННА БОЙКО

ORCID ID: 0000-0001-9343-6601

anaboyko84@gmail.com

доктор філософії, доцент

Національний університет харчових технологій

вул. Володимирська, 68, м. Київ

ІСТОРІЯ І СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

У статті йдеться про історію і сучасний стан формування англomовної компетентності в професійно орієнтованому монологічному мовленні у майбутніх фахівців із харчових технологій. Охарактеризовано поняття «іноземна мова професійного спрямування» й особливості організації викладання цієї дисципліни для студентів нелінгвістичних спеціальностей. Виділено вимоги до результатів вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», які висуваються Освітньо-професійною програмою для спеціальності 181 «Харчові технології». Окреслено підходи до формування професійно орієнтованого монологічного мовлення, які використовуються в сучасній методичній науці: з опорою на друкований текст, відео- та аудіо матеріали, ключові слова, комунікативні ситуації, і виділено найбільш ефективний підхід. Найбільш ефективним визначено підхід, у якому як опори на рецептивно-репродуктивному етапі формування англomовної компетентності в професійно орієнтованому монологічному мовленні використовуються англomовні автентичні аудіотексти, на рецептивно-продуктивному етапі – комунікативні ситуації і ключові слова, а на продуктивному – лише комунікативні ситуації. Проаналізовано рівень сформованості англomовної компетентності здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології». Здійснено аналіз моделей навчання й кількості навчальних годин, які відводяться на вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у провідних закладах вищої освіти України, які готують майбутніх фахівців із харчових технологій. Як показує дослідження, до більшості українських закладів вищої освіти, які навчають майбутніх фахівців нелінгвістичних спеціальностей, вступають студенти з нижчим рівнем володіння іноземною мовою, ніж В1, тож для досягнення рівня В1+ потребують більше аудиторних годин. Водночас на вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» відводиться недостатня кількість навчальних годин. Проаналізовано навчальні посібники з англійської мови, які застосовуються для навчання студентів спеціальності 181 «Харчові технології» на предмет формування професійно орієнтованого монологічного мовлення. Виявлено, що посібники, призначені для навчання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» здобувачів вищої освіти спеціальності 181 «Харчові технології», містять недостатню кількість вправ, спрямованих на формування компетентності в ПОММ.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням, майбутні фахівці з харчових технологій, рівень сформованості англomовної компетентності, професійно орієнтоване монологічне мовлення.

HANNA BOIKO

PhD, Associate Professor

National University for Food Technologies

Volodymyrska Str., 68, Kyiv

HISTORY AND THE CURRENT STATE OF PRE-SERVICE FOOD TECHNOLOGISTS' SPEECH PRODUCTION COMPETENCE DEVELOPING

The article deals with history and the current state of pre-service food technologists' speech production competence developing. The **actuality** of pre-service food technologists training is determined by the needs of cooperation on the international market and requires English language speech production competence for communication with oversea colleagues and product presentation at international exhibitions. The **purpose** of the article is to present the analysis results of history and the current state of pre-service food technologists' speech production competence development. **Methods.** Analysis of didactic research was carried out in order to study: peculiarities of the discipline Foreign Language for Specific Purposes; approaches to speech production competence developing using in modern science; the level of pre-service food technologist's English language competence in Ukraine. Analysis of teaching models and study time for discipline Foreign Language for Specific Purposes in the leading universities of Ukraine that train food technologists. Analysis of textbooks on English language for pre-service food technologists. **Results.** The notion "Foreign Language for Specific Purposes" has been characterized in the article. The trends of modern

methodology have been outlined: orientation to special purposes; informational technologies using; students' autonomy developing. The peculiarities of teaching organization of this discipline for students of non-linguistic specialties have been characterized. Demands for learning results of discipline Foreign Language for Specific Purposes made by Educational Professional Curriculum for specialty 181 Food Technology have been distinguished. Approaches for speech production competence used in modern methodology have been outlined: approaches based on the text, audio and video materials, key words and communicative situations. The most effective approach has been distinguished. The most effective approach has been determined: authentic audio texts are used at the receptive reproductive stage of speech production competence developing; communicative situations and key words are used at receptive productive stage; only communicative situations are used at productive stage. The level of pre-service food technologist's English language competence in Ukraine has been analyzed. The analysis of teaching models and study time for discipline Foreign Language for Specific Purposes in the leading universities of Ukraine that train food technologists have been carried out. According to the study, students who attend Ukrainian non-linguistic universities have a lower level of foreign language competence than B1. So, more academic hours are needed to reach B1+ level. At the same time, an insufficient number of academic hours are allocated to the discipline Foreign Language for Specific Purposes. Textbooks on the English language for pre-service food technologists have been analyzed. It was found that textbooks on English for Specific Purposes for the students who study according to the program 181 Food Technology contain an insufficient number of tasks aimed at speech production competence developing.

Key words: foreign language for specific purposes, pre-service food technologists, level of English language competence, speech production competence.

Актуальність підготовки майбутніх фахівців із харчових технологій зумовлена потребою в освоєнні міжнародного ринку й вимагає володіння англійською мовою як мовою міжнародного спілкування для налагодження комунікації з іноземними колегами та презентації продуктів своїх компаній на міжнародних виставках. З огляду на сучасні тенденції реформування системи вищої освіти та запровадження нової нормативно-правової бази: набуття чинності нового Закону України «Про вищу освіту» [8], видача листа МОН України «Щодо розробки стандартів вищої освіти» [11], розробка Стандарту вищої освіти України для спеціальності 181 «Харчові технології» [14], який вимагає від здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня здатності спілкуватися іноземною мовою, збільшується потреба в іншомовній підготовці майбутніх фахівців із харчових технологій. Відповідно до Освітньо-професійної програми для спеціальності 181 «Харчові технології» [13] метою навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є практичне опанування студентами першого курсу вищезначеної спеціальності іноземною мовою для академічного та професійного спілкування, тобто формування й розвиток професійної іншомовної компетентності для використання іноземної мови в різних сферах академічної та професійної діяльності. Згідно з вимогами Освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких програмних результатів навчання:

- уміти доносити до професійної аудиторії та широкого загалу ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері харчових технологій;

- здійснювати ділове спілкування у професійній сфері, у тому числі іноземною мовою.

Методика навчання іноземної мови за професійним спрямуванням перебуває в центрі уваги багатьох дослідників: О. Тарнопольського, З. Корневої, А. Ховатт, Т. Хатчінсон & А. Вотерс, Т. Дадлі-Еванс, Т. Бастуркмен, Т. Опп, Е. Донеш-Єзо, М. Руїз, І. Алоск. Однак проблему формування англійської компетентності (АК) професійно орієнтованого монологічного мовлення (ПОММ) у здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології», вивчено недостатньо. Отже, існує потреба в розробленні дієвої методики формування АК в ПОММ.

Мета нашої статті полягає у висвітленні результатів аналізу сучасного стану формування АК в ПОММ у майбутніх фахівців із харчових технологій.

Для досягнення цієї мети нам потрібно здійснити такі завдання:

- проаналізувати особливості іноземної мови за професійним спрямуванням;

- проаналізувати підходи до формування компетентності в ПОММ, які використовуються в сучасній методичній науці;

- здійснити аналіз рівня англійської компетентності студентів, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології»;

- проаналізувати моделі навчання / кількості годин, які відводяться на вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням»;

- здійснити аналіз навчальних посібників з англійської мови, які використовуються для навчання здобувачів вищої освіти – майбутніх фахівців із харчових технологій.

У сучасній методичній науці виділяють такі тенденції у формуванні іншомовної комунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти нелінгвістичних спеціальностей:

- професійна орієнтація;
- застосування інформаційних технологій;
- формування у здобувачів вищої освіти навчальної автономії [1, с. 8–9].

Термін «іноземна мова за професійним спрямуванням» (ІМПС) почали вживати в 1969 році [20, с. 222]. Потрібно відмітити, що в англійській літературі застосовують термін «англійська мова для спеціальних цілей» (English for Specific Purposes). Це поняття охоплює англійську мову для професійних і академічних цілей (English for Professional and Academic Purposes) [16; 22; 15].

В українській методичній науці найбільш ґрунтовною працею, що присвячена організації викладання англійської мови за професійним спрямуванням у технічному закладі вищої освіти є дослідження О. Тарнопольського, яким було обґрунтовано методику англійської «занурення» у процесі навчання англійської мови та створено конструктивістський підхід до змішаного навчання ІМПС [24].

З. Корнева створила систему професійно орієнтованого іншомовного навчання здобувачів вищої освіти технічних факультетів, згідно з якою формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності здійснюється на трьох етапах: на першому курсі формується базова загальнопрофесійна іншомовна комунікативна компетентність, на другому – загальнопрофесійна іншомовна комунікативна компетентність, на третьому і четвертому курсах – вузькоспеціалізована іншомовна компетентність.

Зарубіжні вчені, зокрема Н. Бастуркмен [16, с. 135] і Т. Опп [22, с. 216] наголошують на необхідності аналізу освітніх потреб здобувачів вищої освіти з метою розробки методики формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності.

На думку Т. Дадлі-Еванс, англійська мова за професійним спрямуванням:

- 1) викладається, щоб задовольнити фахові потреби здобувачів вищої освіти;
- 2) застосовує методику й діяльність профільних дисциплін;
- 3) зосереджується на мові (лексичі, граматиці), вміннях, дискурсі та жанрах, характерних майбутній професійній діяльності здобувачів вищої освіти [19, с. 132].

В. Ключко [10] використовує сучасні інформаційні технології з метою формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей

Е. Донеш-Єзо робить акцент на необхідності іноземної мови за професійним спрямуванням для майбутніх фахівців для набуття вмінь професійного спілкування та здатності розв'язання виробничих задач [18, с. 2].

У методиці викладання іноземних мов особливо важливим є визначення підходу до формування іншомовної компетентності в професійно орієнтованому монологічному мовленні. Дослідники вивчають різні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності в монологічному мовленні: з опорою на текст (Н. Лямзіна, Б. Кукса, О. Москалюк, О. Баб'юк), на аудіо- та відеоматеріали (Л. Шевченко, Н. Бориско, В. Пащук, Н. Петранговська, С. Кіржнер, І. Сімкова, О. Ващило). Методику навчання з опорою на комунікативні ситуації та ключові слова розробила О. Попель, а Ю. Несин пропонує використовувати як опори як англійські автентичні аудіотексти, так і реальні комунікативні ситуації.

Найбільш дієвим вважаємо підхід, запропонований Ю. Несин [12], оскільки опора тільки на текст (друкований, аудіо- або відеотекст) зводиться до переказу й розвиває лише репродуктивні вміння. Водночас продуктивні вміння залишаються поза увагою [5]. Тому вважаємо, що опора на автентичні відеоматеріали корисна лише на рецептивно-репродуктивному етапі формування АК в ПОММ. На рецептивно-продуктивному етапі ефективніше застосовувати такі опори, як комунікативна ситуація і ключові слова, а на продуктивному – лише комунікативну ситуацію [2, с. 5–6].

Після дослідження наукових розвідок, присвячених проблемі формування ІКК в ІМПС, перейдемо до аналізу сучасного стану формування ІМПС на факультетах, які готують фахівців зі спеціальності 181 «Харчові технології» та посібників, за якими навчаються здобувачі вищої освіти.

Із цією метою потрібно представити аналіз моделей навчання студентів спеціальності 181 «Харчові технології» ІМПС у провідних ЗВО України. Відповідно до проведеного аналізу освітньо-професійних програм у Національному університеті харчових технологій (Київ) на вивчення дисципліни ІМПС передбачено 240 годин, у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (Київ) – 150 годин, в Одеській національній академії харчових технологій – 180 годин, у Тернопільському національному технічному університеті ім. І. Пулюя – 180 годин, у Сумському національному

аграрному університеті – 150 годин, у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького – 120 годин [4].

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄР) випускник середньої загальноосвітньої школи повинен володіти ІМ на рівні В1. У процесі навчання у нелінгвістичному ЗВО здобувач вищої освіти повинен досягти рівня В2+. Для досягнення рівня В2+ студентам, які володіють ІМ на рівні В1, потрібно приблизно 200 аудиторних годин. Але визначити реальний рівень володіння ІМ випускника української СЗШ відповідно до шкали ЗЄР неможливо через те, що результати ЗВО в нашій країні за цією шкалою не оцінюються [17, с. 53]. А втім, відповідно до рейтингу English Proficiency Index (EPI), у 2016 році Україна зайняла 41-ше місце серед 72 країн, які брали участь у дослідженні [17, с. 33].

З метою отримання більш актуальних даних нами був проведений зріз знань. Його метою було визначення рівня сформованості АК в ПОММ у майбутніх фахівців із харчових технологій. Зріз проводився на першому курсі Навчально-наукового інституту харчових технологій Національного університету харчових технологій у вересні 2024 року. Учасниками експерименту стали 39 здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології».

Студенти отримали завдання створити монолог-повідомлення і презентувати його перед своєю групою. Наведемо приклад завдання:

You are a representative of the university at the international student's conference. Tell your overseas colleagues about the department you study at.

Доповідь було оцінено відповідно до визначених нами критеріїв оцінювання професійно орієнтованого монологічного мовлення: якісних (адекватність висловлювання комунікативному наміру, відносна правильність мовлення, достатність і коректність вживання фахової лексики, зв'язність, дотримання логіко-композиційного оформлення висловлювання) і кількісних (темп мовлення, обсяг висловлювання) [2].

Відповідно до кожного критерію розмір коефіцієнта переводиться в бали за шкалою, яку застосовують із метою оцінки рівня сформованості монологічного мовлення (табл. 1) [6, с. 169].

Як видно з таблиці 2, коефіцієнт навченості є низьким, він не досягає задовільного коефіцієнта навченості 0,7.

Таким чином, можна зробити висновок, що на спеціальність 181 «Харчові технології» здобувачі вищої освіти вступають із нижчим рівнем володіння іноземною мовою, ніж В1, а отже, для досягнення рівня В1+ потребують більше аудиторних годин. Таким чином, можна дійти висновку, що на факультетах, які навчають студентів спеціальності 181 «Харчові технології», на вивчення дисципліни ІМПС відводиться недостатня кількість годин.

Крім моделей навчання, нами було здійснено аналіз навчальних посібників з іноземної мови, які застосовуються для навчання студентів – майбутніх фахівців із харчових технологій.

Таблиця 1

Шкала переведення розміру коефіцієнта в бали

Розмір коефіцієнта	1	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1
Кількість балів	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Таблиця 2

Показники рівня сформованості АК у ПОММ

Показники за критеріями оцінювання в балах							Загальний показник	
Адекватність висловлювання комунікативному наміру	Відносна правильність мовлення	Достатність і коректність вживання фахової лексики	Зв'язність	Дотримання логіко-композиційного оформлення висловлювання	Темп мовлення	Обсяг висловлювання	Сума набраних балів	Середній коефіцієнт навченості
6,83	5,58	5,71	5,52	5,23	6,78	5,93	41,58	0,59
Максимальний бал								
10	10	10	10	10	10	10	70	1

Аналіз було здійснено відповідно до критеріїв аналізу й оцінювання посібників, а саме критеріїв на предмет формування професійно орієнтованого монологічного мовлення, яке є в центрі нашого дослідження, запропонованих О. Вашило:

- наявності теоретичної інформації щодо структурно-композиційних особливостей побудови монологічного висловлювання;
- наявності прикладів монологічного висловлювання;
- наявності вправ і завдань на розвиток умінь продукувати монологічне висловлювання різних функціональних типів;
- наявності природних і штучних опор;
- ситуативної співвіднесеності [7, с. 36].

Вітчизняних посібників, розроблених для навчання здобувачів вищої освіти спеціальності 181 «Харчові технології» ІМПС, існує небагато.

Основний посібник *Англійська мова для студентів харчових спеціальностей* авторства В. Кухарської видавництва «Інкос», організований відповідно до тематичного принципу. Посібник містить дві частини: перша частина складається з 30 вузькопрофесійних тем, друга – із 17 загальнопрофесійних тем. До позитивних якостей посібника потрібно віднести використання автентичних інформативних текстів та різнопланових вправ для формування професійно орієнтованої лексичної компетентності. Посібник також містить вправи, спрямовані на формування граматичної компетентності. Що стосується компетентності в говорінні, то домінують вправи для формування компетентності в діалогічному мовленні: вони наявні в кожній з тем. Вправи для формування компетентності в ПОММ представлені епізодично і спрямовані на розвиток умінь продукувати монолог-міркування та монолог-повідомлення, навчальні ситуації корелюють із реальними ситуаціями професійної діяльності фахівців із харчових технологій. Опорами слугують ключові слова та план висловлювання. Інформація щодо структурно-композиційних особливостей побудови та взірці монологічних висловлювань відсутні [4].

Посібник *Англійська мова для студентів технічних спеціальностей та сфери обслуговування харчової промисловості* видавництва «Ліра» авторів Є. Смірної та Л. Юрчук складається з двох частин, кожна з яких містить 10 розділів, організованих відповідно до тематичного принципу. У посібнику переважають вправи на розвиток компетентності в читанні та професійно орієнтованій лексичній компетентності. До переваг посібника належать використання автентичних фахових текстів, різноманітність вправ на формування професійно орієнтованої лексичної компетентності. Увагу також приділено розвитку граматичної та фонетичної компетентностей. Що стосується компетентності в говорінні, то переважно представлені вправи на розвиток компетентності в діалогічному мовленні, обговорення проблемних ситуацій. Вправ на формування ПОММ небагато, вони здебільшого спрямовані на розвиток умінь продукування монологічних висловлювань функціонального типу монолог-аргументація, іншим типам ММ увагу не приділено. Відсутня інформація щодо структурно-композиційних особливостей побудови та взірці монологічних висловлювань, природні та штучні опори для створення монологічних висловлювань [4].

Посібник *Professional English for Communication* авторів Є. Смірної, Н. Михайлової, К. Чалої та ін., виданий у Національному університеті харчових технологій (Київ), також призначений для навчання майбутніх фахівців із харчових технологій. Посібник містить дві частини. Перша частина складається з 10 розділів, присвячених загальним темам, друга частина – з 13 розділів, присвячених вузькопрофесійним темам. У посібнику переважають вправи, спрямовані на розвиток компетентності в читанні автентичних фахових текстів і професійно орієнтованій лексичній компетентності. Вправи на розвиток компетентності в монологічному мовленні (функціональних типів монолог-аргументація та монолог-повідомлення) містяться лише в першому розділі і спрямовані на формування компетентності загального мовлення, а не професійного [4].

Отже, проведений аналіз виявив, що посібники, призначені для навчання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» здобувачів вищої освіти спеціальності 181 «Харчові технології», містять недостатню кількість вправ, націлених на формування компетентності в ПОММ. У них відсутні зразки монологічних висловлювань і вправи на аналіз структурно-композиційних елементів монологічного висловлювання, комунікативні ситуації не завжди корелюють із реальними ситуаціями професійного спілкування фахівців цієї галузі [4].

Закордонні посібники з англійської мови для майбутніх фахівців спеціальності 181 «Харчові технології» представлені такими зразками: *Highly Recommended* авторів Т. Скотт, Р. Равель видавництва Oxford University Press; *Flash of English for Cooking and Reception* автора Кемпін Е. Моппіс видавництва Reception Eli Publishing; *English for Restaurant Workers* авторів Рене Таллала, Кейсі Маларчер видавни-

цтва *Compass Publishing*. Вищезгадані посібники створені для спеціалістів індустрії обслуговування. Спеціалізованих закордонних посібників з англійської мови для майбутніх фахівців із харчових технологій нами знайдено не було.

Таким чином, можемо зробити висновок, що здобувачі вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології», переважно мають невисокий рівень володіння іноземною мовою, на відповідних факультетах закладів вищої освіти на вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» відводиться недостатня кількість годин, а навчальні посібники містять недостатню кількість вправ для формування професійно орієнтованого монологічного мовлення. Отже, перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці ефективної методики формування професійно орієнтованого монологічного мовлення з використанням відеоматеріалів і реальних комунікативних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Бігич О. Б., Волишинова М. М. Сучасне освітнє середовище нелінгвістичного ВНЗ. *Теорія і практика формування іншомовної комунікативної компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей (Колективна монографія)*. О. Б. Бігич, Л. В. Бондар та ін. Київський національний лінгвістичний університет Київ. 2013. С. 8–20.
2. Бойко Г. А. Критерії оцінювання англомовного професійно орієнтованого монологічного мовлення майбутніх фахівців з харчових технологій. В *Імперативи розвитку громадянського суспільства у забезпеченні національної конкурентоспроможності* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 13–14 грудня, 2018 р. Батумі. С. 206–207.
3. Бойко Г. А. Підсистема вправ для формування у майбутніх фахівців з харчових технологій англомовної компетентності в професійно орієнтованому монологічному мовленні. *Іноземні мови*. 2019. № 4. С. 3–11.
4. Бойко Г. А. Формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх фахівців з харчових технологій у процесі самостійної роботи : дис. ... д-ра філ. : 011 / Київський національний лінгвістичний університет, Київ. 2020. 253 с.
5. Бойко Г. А. Використання опор для формування англомовної компетентності у професійно орієнтованому монологічному мовленні у майбутніх фахівців з харчових технологій. *VZDELÁVANIE A SPOLOČNOSŤ VII. Medzinárodný nekonferenčný zborník*. Presov : Presovska univerzita v Presove. 2022. С. 87–91.
6. Бондар Л. В. Методика навчання французького професійно спрямованого монологічного мовлення студентів технічних спеціальностей з урахуванням їх навчальних стилів : дис. ... канд. пед. наук : 011/ Київський національний лінгвістичний університет, Київ, 2011. 253 с.
7. Ващило О. В. Методика навчання майбутніх інженерів-механіків англійського професійно орієнтованого монологічного мовлення : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ, 2020. 310 с.
8. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
9. Корнева З. М. Система професійно орієнтованого англомовного навчання студентів технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Київ, 2018. 488 с.
10. Клочко В. М., Прадівляний М. Г. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2009. 196 с.
11. МОН України (15.01.2016). Лист № 1/9-14 «Щодо розробки стандартів вищої освіти». URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4824-> (дата звернення: 01.06.2019).
12. Несин Ю. М. Навчання майбутніх офіцерів професійно спрямованого монологу-міркування на основі англомовних фахових автентичних аудіотекстів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. тех. ун-т України «Київ. політех. ін.-т» Київ. 2013. 297 с.
13. Освітньо-професійної програми для спеціальності 181 Харчові технології. Національний ун-т харч. тех. Київ. 2024.
14. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 18 – Виробництво та технології, спеціальність 181 – Харчові технології. Національний ун-т харч. тех. Київ, 2022.
15. Alousque I. N. Developments in ESP: from register analysis to a genre-based and CLIL-based approach. *Revista de Lenguas para Fines Especificos*, 2016. № 22, 1 P. 190–212. <http://dx.doi.org/10.20420/rfe.2016.0096> eISSN: 2340-8561
16. Basturkmen H. Ideas and Options in English for Specific Purposes. LAWRENCE ERLEBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS Mahwah, New Jersey, London, 2006.
17. Bolitho R., West R. The internationalization of Ukrainian Universities: the English Language Dimension. Stal. Kyiv, 2016. 124 p.
18. Donesch-Jezo E. English for Specific Purposes: What does it mean and why is it different from teaching General English? *Confluence 24-25 February*, 2012. P. 1– 6. URL: https://www.researchgate.net/publication/308914571_English_for_Specific_Purposes_What_does_it_mean_and_why_is_it_different_from_teaching_General_English

19. Dudley-Evans T. English for Specific Purposes. *The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of other Languages*. Cambridge University Press. 2001. P. 131–136.
20. Howatt A. P. R. A History of English language Teaching. Oxford : Oxford University Press. 1984. 413 p.
21. Hutchinson T., Waters, A. *English for Specific Purposes: a Learning-Centered Approach*. Cambridge University Press. 1987. 183 p.
22. Orr T. English language education for science and engineering students. English for Professional and Academic Purposes Editions Rodopi B.V., Amsterdam – New York, NY Amsterdam – New York, NY, 2010.
23. Ruiz M. F. et al. English for Specific Purposes (hence ESP), sometimes referred to as English for Professional and Academic Purposes (hence EPAP). 2010.
24. Tarnopolsky O. *Constructivist Blended Learning Approach to Teaching English for Specific Purposes* : monograph. London : Versita, 2012. 227 p.

REFERENCES

1. Bihych, O. B., & Voloshynova, M. M. (2013). Suchasne osvitnie seredovyshe nelinhvistychnoho VNZ [Modern educational environment of non-linguistic university]. In Teoriia i praktyka formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti v hovorinni u studentiv nelinhvistychnykh spetsialnosti (Kolektyvna monohrafiia). [In *Theory and practice of foreign language communicative competence developing for speaking competence developing of non-linguistic students (Collective monograph)*]. Kyivskiy natsionalnyi lnhvistychnyi universytet. Kyiv. P. 8–20 [in Ukrainian].
2. Boiko, H. A. (2018). Kryterii otsiniuvannia anhlomovnoho profesiino oriietovanoho monolohichnoho movlennia maibutnikh fakhivtsiv z kharchovykh tekhnolohii [The criteria for assessing the level of pre-service food technologists' speech production competence]. *V Imperatyvy rozvytku hromadianskoho suspilstva u zabezpechenni natsionalnoi konkurentospromozhnosti* : materialy I Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii, 13–14 hrudnia, 2018 r. Batumi. (s. 206–207) [in Ukrainian].
3. Boiko, H. A. (2019). Pidsystema vprav dlia formuvannia u maibutnikh fakhivtsiv z kharchovykh tekhnolohii anhlomovnoi kompetentnosti v profesiino oriietovanomu monolohichnomu movlenni [A subsystem of English activities for building pre-service food technologists' speech production competence]. *Inozemni movy*, 4, 3–11 [in Ukrainian].
4. Boiko, H.A. (2020). Formuvannia profesiino oriietovanoi anhlomovnoi kompetentnosti v monolohichnomu movlenni u maibutnikh fakhivtsiv z kharchovykh tekhnolohii u protsesi samostiinoi roboty [Self-study development of professionally oriented English monologic speech competence by food technologists in training]. *Doctor's thesis*. Kyivskiy natsionalnyi lnhvistychnyi universytet, Kyiv [in Ukrainian].
5. Boiko, H. A. (2022). Vykorystannia opor dlia formuvannia anhlomovnoi kompetentnosti u profesiino oriietovanomu monolohichnomu movlenni u maibutnikh fakhivtsiv z kharchovykh tekhnolohii [Usage of teaching support for building pre-service food technologists' speech production competence]. *VZDELÁVANIE A SPOLOČNOSŤ VII* : medzinárodný nekonferenčný zborník. Presov: Presovska umverzita v Presove. P. 87–91 [in Ukrainian].
6. Bondar, L.V. (2011). Metodyka navchannia frantsuzkoho profesiino spriamovanoho monolohichnoho movlennia studentiv tekhnichnykh spetsialnosti z urakhuvanniam yikh navchalnykh styliv [Methodology of pre-service engineers' French speech production competence development using students' learning styles]. *Candidate's thesis*. Kyivskiy natsionalnyi lnhvistychnyi universytet, Kyiv [in Ukrainian].
7. Vashchylo, O.V. (2020). Metodyka navchannia maibutnikh inzheneriv-mekhanikiv anhliiskoho profesiino oriietovanoho monolohichnoho movlennia [Methodology of pre-service mechanical engineers' teaching speech production competence developing]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-VII vid 01.07.2014 [Law of Ukraine On Higher Education]. Elektronnyi resurs. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18i> [in Ukrainian].
9. Kornieva, Z.M. (2018). Systema profesiino oriietovanoho anhlomovnoho navchannia studentiv tekhnichnykh spetsialnosti u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [System of English teaching for specific purposes for students of technical specialties]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Klochko, V.M., & Pradivliannyi, M.H. (2009). *Formuvannia profesiino spriamovanoi inshomovnoi kompetentnosti fakhivtsiv tekhnichnykh ta ekonomichnykh spetsialnosti zasobamy suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii (Monohrafiia)* [Foreign language for specific purposes competence developing for students of technical and economical specialties. Monograph]. VNTU, Vinnytsia [in Ukrainian].
11. MON Ukrainy. (15.01.2016). Lyst № 1/9-14 “Shchodo rozrobky standartiv vyshchoi osvity” [Ministry of Education and Science of Ukraine. (15.01.2016). Letter No. 1/9-14 Regarding development standards of higher education]. Retrieved from: <http://old.mon.gov.ua/ua/about/ministry/normative/4824-> (data zvernennia: 01.06.2019) [in Ukrainian].
12. Nesyn, Yu.M. (2013). Navchannia maibutnikh ofitseriv profesiino spriamovanoho monolohu-mirkuvannia na osnovi anhlomovnykh fakhovykh avtentychnykh audio tekstiv [Developing of pre-service officers' speech production com-

- petence (consideration monologue) based on English professional audio texts]. *Candidate's thesis*. Nats. tekhn. un-t Ukrainy "Kyiv. politekh. in.-t" Kyiv [in Ukrainian].
13. Osvitno-profesiinnoi prohramy dlia spetsialnosti 181 Kharchovi tekhnolohii. Natsionalnyi un-t kharch. tekhn. (2022). [Educational Professional Curriculum for specialty 181 Food Technology. National University of Food Technologies]. Kyiv [in Ukrainian].
 14. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 18 – Vyrobnystvo ta tekhnolohii, spetsialnist 181 – Kharchovi tekhnolohii (2022). [Standard of Higher Education, Ukraine: Bachelor's Degree. Field of knowledge: 18 Production and Technologies. specialty 181 Food Technologies]. Natsionalnyi un-t kharch. tekhn. Kyiv [in Ukrainian].
 15. Alousque, I.N. (2016). Developments in ESP: from register analysis to a genre-based and CLIL-based approach. *Revista de Linguas para Fines Especificos*, 2016. no. 22 (1), pp. 190–212. <http://dx.doi.org/10.20420/rlfe.2016.0096> eISSN: 2340-8561 [in English].
 16. Basturkmen, H. (2006). *Ideas and Options in English for Specific Purposes*. LAWRENCE ER L BAUM A S SOCI AT ES, PUBLISHERS Mahwah, New Jersey, London [in English].
 17. Bolitho, R., & West, R. (2016). *The internationalization of Ukrainian Universities: the English Language Dimension*. Stal. Kyiv [in English].
 18. Donesch-Jezo, E. (2012). English for Specific Purposes: What does it mean and why is it different from teaching General English? *Confluence 24-25 February*, pp. 1–6. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/308914571_English_for_Speciic_Purposes_What_does_it_mean_and_why_is_it_different_from_teaching_General_Engl_h [in English].
 19. Dudley-Evans, T. (2001). English for Specific Purposes. *The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of other Languages*. Cambridge University Press. P. 131–136 [in English].
 20. Howatt, A. P. R. (1984). *A History of English language Teaching*. Oxford : Oxford University Press [in English].
 21. Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for Specific Purposes: a Learning-Centered Approach*. Cambridge University Press [in English].
 22. Orr, T. (2010). English language education for science and engineering students. *English for Professional and Academic Purposes Editions Rodopi B.V.*, Amsterdam – New York, NY Amsterdam – New York, NY [in English].
 23. Ruiz, et al. (2010). English for Specific Purposes (hence ESP), sometimes referred to as English for Professional and Academic Purposes (hence EPAP) [in English].
 24. Tarnopolsky, O. (2012). *Constructivist Blended Learning Approach to Teaching English for Specific Purposes*. (Monograph). London: Versita [in English].